

Kościół Misjonarzy przy ul. Stradomskiej

2020-11-20

Kamień węgielny pod budowę kościoła pw. Nawrócenia Świętego Pawła Apostoła przy ul. Stradomskiej 4, zwanego kościołem Misjonarzy, wmurowano w 1693 roku, świątynię konsekrowano w 1732 r. Przebieg budowy, dokonania autora projektu, a także historię krakowskich misjonarzy przybliżamy w kolejnym odcinku cyklu #krakowheritage, w którym zachęcamy do poznawania fascynujących dziejów krakowskich kamienic oraz innych historycznych obiektów naszego miasta.

Dzisiejsza ulica Stradomska to teren dawnego Stradomia – podwawelskiej, niegdyś oddzielnej osady, która łączyła Stołeczny Kraków z Kazimierzem. Osada pełniła role służebne względem Kazimierza, do którego administracyjnie włączona została przez króla Jagiełłę. Stradom wraz ze Starym Miastem, Wawelem i Kazimierzem wpisany jest na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

Późnobarokowy kościół pw. Nawrócenia Świętego Pawła Apostoła usytuowany jest w miejscu dawnej kamienicy Wojciecha Olkuskiego. Kościół jest budowlą bezwieżową i choć stylem zbliżoną do rzymskiej świątyni pw. św. Andrzeja na Kwirynale, łączy w sobie elementy różnych epok. Budowany w XVIII wieku, przekształcany sto lat później, kolejne sto lat później został dokończony.

W roku 1693 wmurowano kamień węgielny pod świątynię, jednakże dotkliwy brak funduszy uniemożliwił budowę, którą podjęto dopiero w 1719 roku.

Autorem projektu kościoła był Kasper (Kacper) Bażanka, polski architekt epoki baroku, którego specjalizacją była architektura sakralna. Bażanka studiował w Akademii św. Łukasza w Rzymie oraz kształcił się w pracowni Andrea del Pozzo. Do Polski wrócił w 1711 roku i rozpoczął prace nad największym swoim dziełem, którym była odbudowa kościoła i klasztoru Sióstr Norbertanek w Imbramowicach. Kasper Bażanka działał głównie w Krakowie, zwłaszcza w kościele pw. św. Piotra i Pawła oraz na Wawelu. Zmarł w styczniu 1726 roku; jest pochowany w krakowskim kościele pw. św. Piotra i Pawła.

Bażanka był twórcą iluzjonistycznych rozwiązań wywodzących się z architektury Francesco Borrominiego, często stosował lustra odbijające światło oraz malowidła iluzjonistyczne. Wśród pozostałych najważniejszych dokonań i prac, w które był zaangażowany, możemy wymienić między innymi: Domek Loretański przy klasztorze Kapucynów w Krakowie, kościół Pijarów w Krakowie (fasada F. Placidi), ołtarz Zwiastowania w kościele Mariackim w Krakowie, nagrobek rodziny Brzechffów i nagrobek rodziny Branickich w kościele pw. św. Piotra i Pawła w Krakowie oraz ogrodzenie tego kościoła, ołtarz główny w kościele katedralnym we Fromborku i nagrobek wojewody podlaskiego Stefana Branickiego w farze białostockiej; uczestniczył też w pracach restauratorskich katedry w Sandomierzu.

Stradomską świątynię budowano do 1728 roku. Konsekracja miała miejsce w roku 1732. W trakcie budowy nie została ukończona fasada – widoczny dzisiaj przyczołek zwieńczający świątynię dobudowano dopiero sto lat później, w latach sześćdziesiątych XX stulecia. Prace prowadzone były pod kierunkiem prof. Wiktora

Zina i dotyczyły w głównej mierze nadbudowy naw bocznych w formie attyki oraz wprowadzeniu środkowego przyczółku nad portykiem. Choć różnie ocenia się te prace, widoczna pozostaje duża różnica pomiędzy elementami XVIII-wiecznymi, a tymi z wieku XX.

Wyposażenie wnętrza kościoła możliwe było dzięki hojnym ofiarodawcom, wśród których znaleźli się między innymi: biskup krakowski Michał Szembek, Bartłomiej Słupczyński, Fabian Cybulakowski oraz Szymon Zakrzewicz. W latach 1862- 1863 kościół odnowiono, nadając wnętrzu formy klasycyzujące.

W 2015 roku przeprowadzono remont konserwatorski kamiennej fasady (wraz ze schodami) kościoła pw. Nawrócenia Świętego Pawła Apostoła. Prace współfinansowane były ze środków Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa, funduszy własnych Zgromadzenia Misjonarzy oraz z budżetu Krakowa. Dotacja z budżetu miasta wyniosła 150 tys. zł, co stanowiło 20 proc. poniesionych kosztów.

Fasada przed pracami konserwatorskimi:

Fasada po remoncie konserwatorskim:

Okno w obramieniu kamiennym przed pracami konserwatorskimi:

Okno w obramieniu kamiennym po pracach konserwatorskich:

Misjonarze w Krakowie

Kościół pw. Nawrócenia Świętego Pawła Apostoła przy ul. Stradomskiej 4 zwany kościołem Misjonarzy. Zakon misjonarzy do Rzeczypospolitej sprowadziła w roku 1651 polska królowa Ludwika Maria Gonzaga (pochodząca z Księstwa Mantui). Osadziła ich w Warszawie, przy drewnianym kościółku p.w. Świętego Krzyża. Dwa lata później misjonarze założyli tam swój pierwszy dom zakonny i przejęli parafię.

Kolejnym zagospodarowanym miejscem była Sokółka koło Białegostoku. W 1676 roku utworzyli klasztor w Chełmnie, skąd biskup krakowski Jan Małachowski sprowadził ich do Krakowa i umieścił na wzgórzu wawelskim, polecając prowadzenie tamtejszego seminarium. Seminarium istniało do roku 1802, kiedy władze austriackie zdecydowały o jego zburzeniu i budowie w tym miejscu szpitala dla rekonwalescentów. Seminarium i późniejszy szpital mieściły się tuż przy Baszcie Żłodzijskiej, obok której znajduje się zrekonstruowany w połowie XX wieku mur obronny. Misjonarze, nie mając własnego zaplecza klasztornego, postanowili wykupić nieruchomości w pobliżu

miejsca pracy, wybierając pobliskie działki na Stradomiu.

Kiedy w 1682 roku misjonarze podjęli zarząd Seminarium Zamkowego w Krakowie, zamierzali również rozwinąć w szerszym zakresie działalność pastoralną na terenie diecezji krakowskiej. Wyzwaniem były misje ludowe, a także rekolekcje zamknięte oraz pomoc dobroczynna. Dzięki darowiznom biskupa krakowskiego Jana Małachowskiego zakupiono ziemię oraz kilka budynków nad starym korytem Wisły na przedmieściu zwanym Stradomiem.

W tzw. Domu Stradomskim przy ul. Stradomskiej 4 mieści się Muzeum Historyczno-Misyjne, które istnieje od lat 30. XX wieku. Pośród wielu eksponatów misyjnych można obejrzeć niezwykle bogaty zbiór przedmiotów chińskich, takich jak łożo mandaryna z XIX w. suto złożone i rzeźbione (jedyne w Polsce) czy buciki noszone przez damy na dworze cesarskim. Ciekawe są również eksponaty afrykańskie z Konga i Madagaskaru. Godne podziwu są liczne rzeźby i płaskorzeźby z drewna oraz kamienia. Najmłodszych mogą zainteresować skóra węża boa, a także pancernik. Uwagę wszystkich zwrócą z pewnością nietypowe instrumenty muzyczne.

Nisza - koncha przed pracami konserwatorskim:

Nisza - koncha po pracach konserwatorskich:

Kościół pw. Nawrócenia Świętego Pawła Apostoła przy ul. Stradomskiej 4, zwany kościołem Misyjny, jest wpisany do rejestru zabytków pod nr A - 27.

Opis przygotowano w oparciu o dostępne źródła historyczne i parafialne oraz rys historyczny zawarty w programach prac konserwatorskich.

Krzyż nad zwieńczeniem - stan przed pracami konserwatorskimi:

Krzyż nad zwieńczeniem - stan po pracach konserwatorskich:

W cyklu [#krakowheritage](#) przybliżamy odnowione krakowskie obiekty, zachęcamy do spacerowania ich szlakiem i publikowania zdjęć z tych wędrówek w mediach społecznościowych z hasztagiem [#krakowheritage](#). Wspólnie pokażmy, że jesteśmy dumni z efektów opieki nad zabytkami naszego miasta. Bądź turystą w swoim mieście - [#zwiedzajKrakow](#) i odkrywaj na nowo cenne zabytki.

Chcesz poznać więcej odnowionych zabytków Krakowa? - pozostałe odcinki cyklu [#krakowheritage](#) możesz znaleźć [tutaj](#).